

Vážený pán minister,

vážená pani štátna tajomníčka, vážený pán štátny tajomník,

vážený pán profesor Stern,

excelencie, vážené dámy a páni,

ďakujem za privítanie. Naposledy sme sa v tomto formáte stretli 15. februára 2022 krátko predtým, ako Rusko rozpútalo masívnu vojenskú agresiu voči Ukrajine. Je zrejmé, že uplynulý rok vzhľadom na zásadné zmeny v bezpečnostnom prostredí, bol pre Slovensko zrejme jedným z najzložitejších za celé obdobie našej samostatnosti.

Chcem v úvode oceniť, že rezort diplomacie zvládol uplynulých ťažkých 12 mesiacov výborne. Aj vďaka vašej práci stojí Slovensko jednoznačne na strane medzinárodného práva. Pomohli ste udržať jednotu západu, presadiť zvyšovanie tlaku na Rusko prostredníctvom sankcií, ale aj nájsť príležitosti pre zníženie našej závislosti na ruských dodávkach plynu a ropy. Kľúčové rozhodnutia o riešení energetickej krízy na pôde Európskej únie, či posilnenie bezpečnosti východného krídla Severoatlantickej aliancie majú pozitívny dopad pre našich občanov. Je to aj vďaka tisíckam hodín vašich rokovaní a práci na zastupiteľských úradoch, či tu v ústredí. Pomáhate hľadať nových partnerov v Ázii či Afrike a aj takto kompenzovať možnosti zatvorené ruskou inváziou Ukrajiny. Túto prácu pritom odvádzate v čase najväčšej bezpečnostnej krízy a bez zásadného navýšenia finančných či ľudských zdrojov v rezorte.

Som tiež rada, že Slovensko ďalej pevne stojí na strane obhajoby princípov právneho štátu. Napriek tomu, že niektoré krajiny v regióne pokračujú v ich oslabovaní. A že konečne začíname v oblasti energetiky spolupracovať aj so zahraničnými partnermi, ktorí neponúkajú iba fosílnu palivá, ale aj obnoviteľné zdroje energie. Len v minulom roku sme takto nadviazali užší dialóg s Islandom, už onedlho privítam prezidenta Talianska, s ktorým prehlbujeme spoluprácu aj v oblasti obnoviteľných zdrojov. Chcem vás povzbudiť, aby ste vo vašej práci ešte viac zohľadňovali tieto priority – sú totiž kľúčové pre našu udržateľnú budúcnosť.

Faktom však je, že napriek týmto pozitívnym krokom u nás ďalej narastá riziko straty spoločenskej podpory pre zahraničnú politiku, ktorú presadzujeme. I keď ruská vojenská agresia nakrátko umlčala najväčších priaznivcov režimu Vladimíra Putina a zároveň sme zažili bezprecedentnú vlnu solidarity voči ľuďom, ktorých vojna vyhnala z domovov, s odstupom času je jasné, že to bol iba prechodný jav. Hoci väčšina našich občanov je naďalej otvorená prijatiu odídcov z Ukrajiny, väčšina si tiež myslí, že ich život sa ich príchodom k nám zhoršil. A to napriek dátam, ktoré jasne poukazujú na ich úspešné začlenenie sa do nášho trhu práce. Severoatlantická aliancia, ktorú väčšina našich susedov vníma ako záruku stability v čase obrovskej bezpečnostnej krízy, má u nás najmenšiu verejnú podporu spomedzi takmer všetkých svojich členov.

Spomenula som zatiaľ iba merateľné údaje. V rovine našej politickej a verejnej diskusie je však situácia v niečom ešte horšia. Dezinformácie a dezinterpretácie sú využívané aktérmi tu doma, ale aj tými zo zahraničia na to, aby znížili verejnú podporu pre kroky,

ktoré ako krajina robíme. Aj vďaka tomu narastá rozdiel medzi rozhodnutiami, ktoré ako štát vzhľadom na naše hodnoty a národné záujmy potrebujeme presadzovať a postojmi našich občanov.

Toto je tvrdá realita dnešného Slovenska, ktorá sa zmení iba postupne, cieľavedomými krokmi a prácou. Obávam sa, že k zlepšeniu nepríspeje ani rozbiehajúca sa predvolebná kampaň. Práve naopak: v nej sa geopolitická orientácia Slovenska stáva tak prominentnou témou, akou asi nebola od roku 1997. Vtedy nás Vladimír Mečiar pripravil o šancu vstúpiť do NATO spoločne s našimi susedmi Českom, Poľskom a Maďarskom.

Táto neutešená domáca situácia nás robí zraniteľnejšími vo svete, ktorý sa za uplynulý rok tak zásadne zmenil. Veľká vojna sa vrátila priamo do Európy so všetkým, čo k nej patrí. Od tisícok obetí, miliónov utečencov až po nesmierne ekonomické či ekologické škody. Aj keď drvivá väčšina krajín na pôde OSN odsúdila ruskú vojenskú agresiu, čoraz hlasnejšie je počuť tých, ktorí presadzujú svetový poriadok založený na sférach vplyvu a nie spoločných pravidlách. Tu nachádza Rusko oporu v krajinách ako je Čína či Irán.

O to viac potrebujeme mať ako spoločnosť čo najvyššiu mieru konsenzu v tom, na akej strane stojíme a kto sú naši partneri a spojenci. Je kľúčové, že sme v Európskej únii a Severoatlantickej aliancii – dvoch najprosperujúcejších a najbezpečnejších kluboch na svete. O to viac potrebujeme utužovať verejnú zhodu na tom, kam ako spoločnosť patríme.

Udržanie zahraničnopolitického konsenzu je samozrejme najmä úlohou predstaviteľov štátu a politikov. Rezort zahraničných vecí a európskych záležitostí, ako aj širšia zahranično-politická komunita však majú svoju jedinečnú a nenahraditeľnú úlohu. Táto zložitá doba predstavuje pre našu diplomaciu hneď niekoľko osobitných výziev.

Tou prvou, ktorej budete v najbližšej dobe čeliť, je potreba zachovania pokoja, rozvahy a hodnotovej integrity. Pred voľbami, počas volieb a aj po nich. Diplomacia nemá byť súčasťou politického súboja, ale nemala by ani mlčať, keď politici klamú či fabulujú. Keď sú spochybňované fakty o našich partneroch a spojencoch alebo ich krokoch, diplomacia má uvádzať veci na pravú mieru. Má naďalej trpezlivo a profesionálne vysvetľovať, kde ležia slovenské priority a záujmy a ako ich treba presadzovať. Vysvetľovať však treba s empatiou a pochopením. Pretože v čase veľkých socioekonomických tlakov, vojny v našom priamom susedstve a rekordne nízkej dôvery ľudí v súčasnú vládu, má veľa našich občanov oprávnené obavy a otázky.

A áno, veľa z nich je náchylných uveriť aj klamlivým informáciám. O to viac treba vysvetľovať. Nemôžeme rezignovať na dialóg so všetkými, ktorí hľadajú alebo sú zmätení. Zároveň však musíme jasne odmietnuť tých, ktorí porušujú zákon, nabádajú k násiliu alebo nebezpečné klamstvá sami šíria. Príslušné štátne orgány v tejto oblasti potrebujú konať.

V čase nadchádzajúcich volieb s ich osobitným dôrazom na geopolitické otázky nebude

jednoduché nájsť tie správne slová, tón a príležitosti vyjadriť sa tak, aby ste neskĺzli do politikárčenia – ale nájsť ho, neostať ticho, považujem za možno najväčšiu úlohu pre tento rezort na najbližších 12 mesiacov.

Druhá výzva súvisí s tou prvou. Bude dôležité zachovať trpezlivosť a dôstojnosť tvárou tvár rastúcej nevôli voči krokom, ktoré naša diplomacia podniká na presadenie našich národných záujmov.

Inak povedané: predvolebná diskusia o našej zahraničnej politike sa nebude odohrávať len medzi politickými predstaviteľmi. Útoky prídu aj na vás, v niektorých prípadoch už aj prišli, aj menovite. Nedajte sa zastrašiť, vytrvajte v tých krokoch, lebo sú správne. To si vyžiada odhodlanie, integritu a silný morálny kompas.

Tieto náročné úlohy je možné si uľahčiť dvoma spôsobmi. Ten prvý spočíva v aktívnej verejnej komunikácii a diplomacii. Nemusím to veľmi prízvukovať, naopak - veľmi vítam, ako sa tejto úlohy zhostilo nielen súčasné, ale aj predchádzajúce vedenie rezortu. Áno, ani najlepšie úsilie predstaviteľov ministerstva nemôže vykompenzovať slabšiu komunikáciu iných kľúčových rezortov alebo rozhádanosť politikov v zahraničnopolitických témach. Ale platí, že čím viac aktívne vysvetlíjeme a vzdelávame, tým menší priestor ponechávame pre dezinformácie. Tá druhá cesta, ktorá je nápomocná, je úsilie ešte viac pretaviť dobré a zmysluplné postoje a partnerstvá v reálny a hmatateľný benefit pre občanov Slovenska.

Tu narážam na príležitosti: obchodné či podnikateľské, ktoré môžeme ešte viac využívať v spolupráci s hodnotovo blízkymi partnermi v EÚ a NATO, ale aj ďalšími prosperujúcimi krajinami mimo Európy. Potvrdila to aj nedávna návšteva holandského kráľovského páru na Slovensku, ktorú sprevádzala veľká podnikateľská delegácia. Možnosti sa otvárajú aj pri rekonštrukcii Ukrajiny. Ukážme ľuďom, že naša pomoc susedovi je dôležitá nielen pre bezpečnosť Slovenska. Ale že ňou zároveň otvárame dvere obchodu a prosperite, najmä na východe našej krajiny.

Platí totiž, že čím viac vieme poukázať na príklady, kde naše dobre nastavené zahraničnopolitické kroky priamo či nepriamo pomohli konkrétnym ľuďom, firmám, mestám či obciam na Slovensku, tým ľahšie sa nám bude udržiavať verejná podpora pre súčasný zahraničnopolitický kurz. V tom je prínos našej služby, ktorému porozumie širšia verejnosť.

Dámy a páni,

žiaľ, Slovensko je v informačnej búrke a zahraničná politika je dnes v jej epicentre. V tomto virvare bud'te prosím empatickým hlasom rozumu, principiálnosti, pokoja a hlasom continuity. Takým, ktorý prináša výsledky pre ľudí a pre Slovensko. Aj takto pomáhate znovu obnoviť dôveru ľudí v našu zahraničnú politiku.

V tomto, ako aj vo vašej práci celkovo, budete mať aj naďalej podporu moju a môjho úradu. Ďakujem za pozornosť a teším sa na ďalšiu spoluprácu."